

REYES ARRIETA, Ramón Alberto (2013). Títol: “La Ciutat Informal: Caracterització morfològica de les àrees d’Urbanització marginal de la ciutat de Maracaibo”. Tesi Doctoral. Universitat Politècnica de València. Departament d’Urbanisme. València, Espanya. xxxii h. 681 pp.

RESUM

Grans àrees de les ciutats veneçolanes han aparegut com a producte de creixements marginals no planificats que desborden els seus límits. L’Estat ha anat executant polítiques i accions amb la finalitat de controlar el creixement i, al mateix temps, millorar la qualitat de vida urbana. Tot i això, la urbanització ha avançat i la ciutat s’ha estès de manera no controlada, generant fragmentació i desarticulació, que són l’expressió física de la marginalitat, pobresa i segregació. Es presenten els resultats de les investigacions desenvolupades durant el període comprés entre els anys 2002 i 2011, centrades en l’anàlisi de Maracaibo i la seua urbanització marginal, acceptant la diversitat d’enfocaments i intentant donar resposta a les característiques de la dimensió física de la ciutat, la seua forma i funció, com a producte d’un procés de creixement i producció en el qual influeix l’acció dels sistemes polítics, econòmics, socials i culturals que s’integren per a produir una realitat urbana. En aquest context s’analiza i caracteritza el procés d’urbanització marginal de Maracaibo i la configuració del seu genoma urbà, identificant i descrivint els diferents gens tipològics que el constitueixen per a revelar l’impacte dels assentaments informals a la morfologia de la ciutat i determinant quines variables han operat en la seua aparició i ubicació espacial. D’aquesta forma es reconeix la producció del genoma urbà com a resultat d’intervencions executades de manera oficial i per mitjà del planejament, així com les realitzades des de la urbanització marginal. La metodologia combina el mètode tradicional quantitatiu de tipificació de teixits urbans amb la proposta d’operacionalització de les formes de creixement urbà de Solà-Morales (1997) i la genètica del territori; generant una aproximació analítica que permet reconèixer la ciutat informal com a producte cultural d’un procés d’autoproducció de col·lectius socials que, junt a un gran contingut d’anàlisi històric, permet caracteritzar el procés d’evolució morfogenètic del genoma urbà en set períodes d’estudis i revelar l’impacte que de la urbanització informal i dels instruments d’ordenació i planejament es deriven a la morfologia de la ciutat. Amb aquest objectiu s’elabora un sistema d’informació geogràfic que permet quantificar i generar les cartografies que il·lustren el procés d’evolució del genoma. Es conclou reconeixent Maracaibo com a ciutat informal, i la urbanització marginal com a procés dominant a la urbanització, els gens tipològics dels barris com als preponderants i protagonistes del procés de configuració del genoma, i el planejament com a instrument que, encara que ha estructurat el territori i generat policentralitat, s’ha basat, en part, en el reconeixement de les tendències de les dinàmiques informals i legitima les ocupacions informals per mitjans de l’expansió dels límits urbans i la seua zonificació d’usos com a àrees residencials, per a finalment caracteritzar el genoma com una configuració dual que expressa: monocentralitat, fragmentació, polarització, segregació, la gestió del qual va ser centralitzada; i la seua evolució cap a un genoma complex, divers, híbrid, policèntric, la gestió pública del qual es debat entre el model descentralitzat i el diluït comunal centralitzat.

Paraules claus: Ciutat Informal, Urbanització Marginal, Morfologia Urbana, Genètica Territorial, Gen Tipològic.